

A ZENE ÉS A FESTÉSZET KIHÍVÁSAI KÖZÖTT

– zene ihlette festményeiről

„Már megint leesett a pénz a kezedről! Soha nem fogsz te megtanulni, zongorázni!” – kiáltott rám az a sovány, szemüveges, vén szipirtyó zongoratanárnő, akihez 10 éves koromban anyám beíratott, zongoraórákra. Anyám szépen zongorázott és énekelt, apám a templomunkban orgonált, otthon, de még a közeli kocsmában is gyakran furulyázott. Volt, hogy kosárfonás idején testvéreivel összejöttek, s hárman más-más szőlőkben dalokat énekeltek. Régi, igen régi emlékek, de szépek és élnek. A zene tehát nem volt távol otthonunktól, de nekem valahogy nem akaródzott sem zongorán, sem más hangszeren megtanulni, játszani. Nem is mutattam semmilyen zenei érdeklődést abban az időben, csupán énekelni szerettem, valamint az orgona hangzására figyeltem fel akár a templomban vagy a rádióban meghallva. Iskolás koromban azonban beválogattak a sulis énekkarába, annak ellenére, hogy az iskoladalog helyett *Szörényit* énekeltem, amikor próbaként az énektanár meghallgatott bennünket.

Az áttörést különös módon az Omega együttes Tékozló fiúk c. dala hozta. Amikor megszólaltak első orgona-akkordjai, valamint utána az elektromos gitár játéka, szinte revelációként hatott rám ez az élmény, a bőröm is beleborsózott. A templom magasztos orgonáját hallottam benne, de az igazi, pezsdítő, átformáló hatást a torzított gitár hangja adta. Majd a biblikus-szakrális szöveg, az éneklési előadásmód... ebben a dalban minden benne volt, amivel a bensőmben alvó zene megrezonált, és szunnyadó álmából felébredt.

<https://www.youtube.com/watch?v=Bavee9EkcEE> (4:35)

Az elkövetkezendő évtizedekre meg is határozta zenei ízlésemet, vagy inkább megmutatta, milyen zenét helyezett belém a Teremtő. Ahogy jóval később, szintén az Omega mondja:

„Égi a dal, ami csak ott hallható...
...Ha szívedhez ér e dal a hosszú úton,
Az egy életre szól”

<https://www.youtube.com/watch?v=47XZGKyYYiI> (4:40)

¹ *Bihari Puhl Levente festész

Persze, még éveknek kellett eltelnie, mire kialakult, melyek azok a zenei hangzások, típusok, amik valóban értékesek számomra, s aminek következtében valamelyest válogatós lettem – amit természetesen nem bántam meg.

„Mindenik embernek a lelkében dal van,
és a saját lelkét hallja minden dalban.
És akinek szép a lelkében az ének,
az hallja a mások énekét is szépnek.”
– írja Babits Mihály

Lehet, hogy nem szép a lelkemben az ének, de mindenféle, mindenfajta zenét nem tudok kedvelni. Megérteni meg tudom, de végighallgatni nem.

A zene, számomra sokkal inkább szól az elmének, filozofikus alkatomnak, mint a táncos lábaknak (táncolni nem is tudok). Így valahogy sosem tudtak a slágerek, főleg a *magyarnóták* és a kimondottan szórakoztató zene mélyebben megérinteni – a tiroli *Jodelmusik*-ot kivéve. Ez utóbbiban talán német gyökereim köszönnek vissza, élednek fel, és az észrevétel, hogy amíg a magyar népzene általában bús, melankolikus, addig a tiroli tele van életörömmel, vidámsággal. Kitérőnként még elmondom: az is feltűnt, hogy amíg a magyar egy másik nép, a cigány zenéjére, ill. a *cigányátiratú* nótákra mulat, addig a tiroli a saját, autentikus dalira. Ezért is lett *országos* kedvencem, főleg Herlinde Lindner előadásában az *Erzherzog Johann Jodler* kezdetű dal (ahol megszólal az elektromos gitár is):

<https://www.youtube.com/watch?v=ut7RD5TsSLw> (4:18)

Linde nagyszerű jodel-énekes, de ugyanakkor festő is, s így nem véletlen, hogy több festményt is készítettem róla, melyek közül az egyiken épp festés közben ábrázolom.

H. L. – ERZHERZOG JOHANN JODLER
olaj-vászon, 40 x 40 cm, 2014.

Takeo Ischit, a japán származású, Németországban élő jódli-énekest egy expresszív alkotásomon örökítettem meg.

BIBI HENDL

olaj-fatábla, 40 x 30 cm, 2017.

<https://www.youtube.com/watch?v=yO7MWuJ7zLA> (2:54)

Merthogy *Levy* időközben festő lett...

Az éneklés mellett - amit persze csak dilettáns módon *művelek* - szerettem volna megtanulni több hangszeren is, ám csupán a gitárig jutottam el, de ezt is, hasonlóan éneklésemhez, szintén ügyetlenül pengetek, mely tudásommal azért az Omega fentebb említett dalát *elakkordozom*. Nem mondom, hogy vívódás volt bennem a zene és festészet között, de a zene folyton ott bujkál, kísér, kevereg, *nyomul, fészkelődik* festészetemben, legfőképp akkor, amikor festek: ilyenkor mindig zenét hallgatok. A zene inspirálóan is hat festészetemre. Volt, amikor besötétített műtermemben napokig csak zenét festettem: szóltak az egyes zenei darabok, s ezekre színorgiákat rögtönöztem vásznakra, táblákra. Sajnos, ez a kollekció már nincs meg, pedig értékes anyag lenne.

Mint fentebb említettem, valamelyest válogatós vagyok a zenét illetően. Szóba került a *cigányátiratú* magyarnóta vagy discozene is, amely azonban nem azt jelenti, hogy nem szeretem a cigányzenét. Mint ahogy más népek zenéjét is kedvelem, így a cigány nép zenéjét sem vetem meg, de csak akkor, ha az autentikus, eredeti cigány népzene, megszokott, főleg saját maguk által készített egyszerű hangszereiken.

https://www.youtube.com/watch?v=IbSUE4O_rR8&list=PLAD69F697613C1F82&index=2

(3:20)

Igaz, *János* hegedűvel szórakoztatja a jó népet Siófokon, így őt hegedülés közben kellett megörökítenem abból az alkalomból, amikor születésnapomon a fülembé húzta Strauss egyik keringőjét:

HEGEDŰRAPSZÓDIÁK
olaj-kerámia, 28 x 29,6 cm, 2008.

<https://www.youtube.com/watch?v=cKkDMiGUbUw> (9:28)

Az évek-évtizedek során valamelyest változott zenei ízlésem, de a prímét ma is talán az. ún. rockzene viszi, azon belül is a progresszívebb vonal, amely számomra ugyanolyan művészi és tartalmas, mint bármely klasszikusnak nevezett szimfonikus mű. A torzított gitár hangja kiegészült a szintetizátor hangjával, de az orgona, és egyéb hangszerek megszólalása is fontos számomra ebben a műfajban. Zenével kapcsolatos festményeim zömét is ilyen dalok, zenei kompozíciók ihlették, mint a *Balaton bells* Mike Oldfield, *Clorophil Collins* a Genesis együttes, *Hawkwind* a Hawkwind együttes, *Üzenet az álmokon túlról* az Omega együttes hatására.

BALATON BELLS (triptichon)
olaj-fatábla, 59,2 x 114,6 cm (nyitott állapotban), 2017.
https://www.youtube.com/watch?v=815IML8_xOk (59:36)

CLOROPHIL COLLINS

olaj-hársfa, 46,5 x 30 cm, 2004.

<https://www.youtube.com/watch?v=9sV7NpH-4aE> (55:09)

HAWKWIND

olaj-kerámia, 25 x 40 cm, 2017.

<https://www.youtube.com/watch?v=IfniG-AdSC4> (4:39)

ÜZENET AZ ÁLMOKON TÚLRÓL

olaj-fatábla, 80 x 120 cm, 2005.

<https://www.youtube.com/watch?v= ev 9sy3w6M>

Átvizsgálva azonban eddigi festészeti munkásságomat, valahogy mégis a hegedű jelenik meg legtöbb alkotásomon, mint pl. a fiatal, bájos grúz hegedűművész *Elisso Gogibedasvili*, vagy dallasi vonós kvartett *European Ensemble*, (melynek vezetője a magyar Pastyik Edina). Megjelenik a hegedű csak önmagában, valamint szürreális kompozícióimon is:

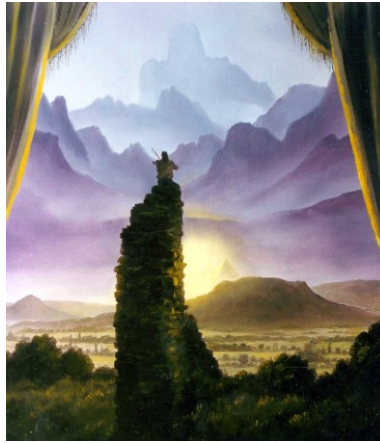
VIOLIN IMPRESSZIÓ – European Ensemble
olaj-vászon, 60 x 100 cm, 2011.

ELISSO
olaj, vegyes technika-juharfa, 27 x 19 cm, 2011.

VIOLIN
olaj-kerámia, 30 x 20 cm, 2008.

HEGYEK DALA

olaj-fatábla, 40,5 x 37 cm, 1996.

https://www.youtube.com/watch?v=LGt_KpgXymU (3:45)

LARGO – A tél kezdete – Késő őszi naplemente
olaj-réz, 100 x 70 cm, 1995.

<https://www.youtube.com/watch?v=MnOW-D7HgcM&list=RDGNeAbvwmwxI&index=2>
(2:04)

A progresszív rock és szimfonikus zene bennem szépen testvérek lettek. Nem csak azért, mert már a rockzene hőskorában is megjelentek szimfonikus hatások egyes, főleg angol együttesek zenéiben (Deep Purple, Uriah Heep, Led Zeppelin, Black Sabbath, Yes, Omega stb.) és mert a szimfonikus zenekarok is egyre gyakrabban szólaltatnak meg rockzenei zeneszámokat, sőt kísérik számos rock-együttest koncertjeiken...

https://www.youtube.com/watch?v=O2GwaKTyNcw&list=PLA2-nXsHvm3IYLEDubN8UoGTc23E5_Nzx (4:49)

<https://www.youtube.com/watch?v=2hO23I9Mdso> (7:09)

<https://www.youtube.com/watch?v=oIcTis6KgJY> (8:11)

... hanem mert az ún. komolyzene is hatott rám, fel-felfigyelve egyes művekre, mindaddig, míg el nem érkezett az idő, hogy komolyzenei gyűjtő (is) legyek. Mondhatnám, zenei világom háromszögét már régóta a rockzene – szimfonikus zene – autentikus népzene adják. Amikor zenei inspirációkról beszélek, tulajdonképp ez a 3 zenei világ szólal meg ecsetem végén.

Szimfonikus zeneművek hatására festett képeim közül mutatok be itt hármat. Születésemtől 60 éves koromig Siófokon éltem, így nem véletlen, hogy a város szülöttét, a nagy operett szerzőt, Kálmán Imrét is meg kellett jelenítenem egy kompozíción.

A FEHÉR HUSZÁR

olaj, vegyes technika – fatábla, 86,5 x 77 cm, 2002.

<https://www.youtube.com/watch?v=NX Yud6tUDps> (2:32:41)

A Balatonban, az utóbbi évtizedekben megjelent hattyúk pedig Csajkovszkij művét kívánták festményben megformálni:

HATTYÚK TAVA 2.

olaj-kerámia, 40 x 40 cm, 2008.

<https://www.youtube.com/watch?v=9rJoB7y6Ncs> (1:51:41)

Beethoven 7. szimfóniájának részletét automatikusan, improvizatív módon festettem meg, miközben 4. tételét hallgattam:

A TÁNC APOTEÓZISA
olaj-vászon, 50 x 70 cm, 2015.

<https://www.youtube.com/watch?v=o-MixxJBJ7E> (11:09)

Minden zene gyökere bizonyosan az ősi népzeneben keresendő. Így kellett bediffundálnia festézetembe az autentikus népi zenének is. Ahány nép, annyiféle történelem, monda, hitvilág, életérzés, amely megszólal zenéjükben. Ez a zene számomra azonban nem csak időben vissz utazásra, hanem térben is. Elkalandoztat azokon a tájakon, vidékeken, ahol az adott nép élt valamikor, vagy napjainkban is megtalálható, csak kissé európai mintára – merthogy a világot lassan Európa teljesen átformálja saját képére... Így ezek a népi, archaikus zenék bőségesen feldolgozásra kerülnek nem csak Kodály-Bartók-féle szimfonikus formában, hanem különféle folk-együttesek előadásában is, mai hangszerekkel vegyítve.

Festézetem egyik fő területe a magyar – főként – népi építészetünk pusztuló emlékeinek megörökítése, legtöbbször 18. századi tetőcserepeken, deszkákon, valamint népünk mondavilágának feldolgozása.

RÉGI HÁZAK – Barnag 2.

olaj-18. sz-i tetőcserép, 18,4 x 37,2 cm, 2015.

FALVAK – Nágocs

olaj-18.sz-i tölgyfadeszka, 23 x 70, 2015.

<https://www.youtube.com/watch?v=AjnwZX38IJ4> (3:18)

CSODAFIÚ SZARVAS

olaj-tuja- és fenyőfa, 106,5 x 38,4 cm, 2007.

<https://www.youtube.com/watch?v=apE1n63ZhMQ&list=PLacdVHS3hvj8MKM9Vxg3ueuisO-4z6oF>

<https://www.youtube.com/watch?v=PDl6WqZoGTM&list=RDPDl6WqZoGTM&index=1>
(3:47)

Különféle népek transzcendentális-szagrális zenéje ötvözve ősi hagyományaikkal – szintén az autentikus vonalat képviseli festészetemben.

ÚT

olaj-farost, 50 x 70 cm, 3003.

<https://www.youtube.com/watch?v=Ag9kN6t8gUg&t=63s> (1:00:00)

A zene azonban nem csak festés közben szólt állandóan, vagy alkotásaimat inspirálta, hanem megjelent kiállításaimon is. Eleinte élő zenét adtak elő különféle hangszereken az adott kiállító terem, művelődési ház zenészei, de csakhamar átvette ezek helyét egy olyan, általam készített zenei mix, melyben kedvenc dalaimból válogattam részleteket, az összekötő alapzenét Beethoven 9. szimfóniája adta. Emlékszem, napokig dolgoztam 3 magnóval, mire a két kazettányi anyag elkészült. Aztán egyszer csak megjelent Ludvig – de nem Beethoven, hanem - Rezső, a budapesti billentyűs, zongorista, zeneszerző, és komponált festésetemhez egy 2 perces zenei darabot, „Levy képei” címmel. Ez lett aztán az alapja annak a zenei kompozíciónak, amely mára már fél óras zeneművé dagadt – Rezső kiváló tehetsége folytán.

<https://www.youtube.com/watch?v=plBONVDEdf8> (6:05)

Itt pedig az alapidallam hallható Gintas Litinskas, litvániai rock-zenész átdolgozásában:

<https://www.youtube.com/watch?v=zyDmhEf7p4g> (5:08)

Családomban azért valamelyest megtelepedett a zene, akár öcsémre gondolok, aki kiválóan dobol, s mellette kántor is az enyingi Nepomuki Szent János Plébánia területén. Feleségem és lányom – szintén festőművész – zongorázni tanult. Kisebbik fiam pedig a 2018-ban rendezett Művészetek Völgye eseményen *haszonorientált* dobosként mutatkozott be. A különféle konzerves- és festékes dobozokból, általam kreált dobszerkón improvizált dobszólókat, miután az eléje kitett kalapba valaki pénzt dobott. Akkor volt 3 éves.

Hogy miként, s hová fejlődik zenei világom és festézetem kapcsolata, ma még nem tudom, de műtermemből nem hiányozhat egy igazán Levy-s zenei beállítás:

A gitár visszaköszönő hangja azonban továbbra is meghatározó marad...

EGY AKKORD
olaj-vászon, 20 x 20 cm, 2013.

TÉLI AKKORD
olaj-kerámia, 24 x 17 cm, 2007.